

Небојша Крстић: Произвођачи колективног заборава

Овај текст је писан неколико дана пре недељних избора, не знам, дакле, какав ће исход бити, али сам сигуран да ће резултат, какав год да буде, променити Србију

Када су радикали причали о наводној прљавој кампањи Бориса Тадића, био је то део њихове кампање и није заслужио коментар. Када „независни аналитичари“ наставе да понављају исту песмицу, у питању је или незнање или лоша намера.

Прљавој кампањи је вређање или изношење неистина о противнику. Волео бих да ми аналитичари укажу на неку од ових појава у било ком елементу кампање коју је Тадић водио током избора. Да ли је неистина да је Шешељ шеф СРС-а, а Николић његов заменик? Да ли је неистина да су радикали били део режима деведесетих? Да ли је неистина да су последице те власти по Србију биле катастрофалне? Да ли су се икада одрекли Шешељеве идеологије? Тешко би неко могао да ме убеди да је подсећање на ту пропаст нешто прљаво. Међутим, било би корисно поразмислити о томе зашто је сам Тадић у кампањи морао да подсећа грађане каква им се трагедија пре само неколико година догађала и поразмислити каква је улога медија и тих истих аналитичара у производњи колективног заборава и амоканације. Током ТВ дуела два кандидата на РТС-у, Николић је у једном тренутку замерио Тадићу како је налазио за сходно да иде на муслиманска стратишта, у Сребреницу нпр., а на српска није. Сигуран сам да Николић веома добро зна да је председник Тадић био и у Јасеновцу и Јадовну, и у Кравици и Братунцу, али му је одговарало да каже неистину. Не знам, али могу да

претпоставим зашто вајним аналитичарима одговара да такве прљавштине превиде а да се узбуде на подсећање ко је и даље председник Радикалне странке.

Прича о прљавој кампањи је бесмислица. Неизвесност ових избора је последица једне грешке Бориса Тадића. Грешка се састоји у томе што је он током свог троипогодишњег мандата дао сувише велика уверавања грађанима да се стабилност земље не може довести у питање и да ће се увек, без обзира на штеточинство, најприземнија страначка лудовања и себичне страсти, увек наћи неко ко ће матицу самодеструкције превести у нормалност и разум. И уверио их је до те мере да људи мисле да је то нешто што се само по себи разуме и што нико не може довести у питање.

Овај текст је писан неколико дана пре недељних избора, не знам дакле какав ће исход бити, али сам сигуран да ће резултат, какав год да буде, променити Србију.

Ако се испостави да је заменик председника радикала изабран за председника Србије, ушли смо у агонију у којој ће све доћи у питање.

Уколико Тадић обнови мандат, неће бити дужник ни света, ни Коштунице, ни свих осталих који су се правили неодлучним.

Једна од те две реалности отвориће се данас, у понедељак, 4. фебруара, и биће то тренутак туширања хладном водом и анализе учинка свих фактора српске политичке сцене. Чекам да видим шта кажу аналитичари. Чекам да чујем од Вукадиновића како се осећа у загрљају Бебе Поповића. Чекам да Антонић напише шта мисле он и Биљана Ковачевић-Вучо. И тако даље и у том смислу.

Кад будем заборавио све догоровштине ових избора, све неславне хероје и њихове падове, оне који су нас некад гледали у очи а сад више не могу, кад све то оде у прошлост, сећаћу се духовитог Милорада Пуповца који је у емисији „Упитник“ на питање претерано енергичне водитељке да ли ће Србин, потпредседник нове хрватске владе, служити само као Санадерова икебана, одговорио: „Да је то била амбиција моје странке, предложили бисмо вас, госпођо, а не професора Узелца“.

Срби, народ најстарији.

Саветник председника Србије

[објављено: 04/02/2008.]

Зоран Аврамовић: **Чисто и прљаво**

Поводом текста „Произвођачи колективног заборав” (4. фебруар)

У политичкој борби за власт не постоје чисте и прљаве кампање већ више (мање) чисте и више (мање) прљаве. На протеклим изборима за председника Републике Србије могли смо се уверити да су коришћена средства која припадају и прљавим и чистим. Изборни штаб Томе Николића је указивао на употребу прљавих средстава, а изборни штаб Бориса Тадића је то негирао. Једно одбацивање те критике стигло је из круга победника изборне утакмице (Небојша Крстић, „Произвођачи колективног заборав”, „Политика”, 4. фебруар), па да видимо колико је оно убедљиво.

Најпре, разматрање употребе политичких средстава у борби за власт треба диференцирати на три нивоа: кандидати, изборни штабови или учесници у кампањи и електронски и штампани медији. Потребна је дубља анализа председничке изборне кампање, али већ сад се може указати на нека „прљави средства” која напосто боду очи.

Прво треба скренути пажњу на прљаву инструментализацију прошлости, тачније раздобља од 1990. године. То је једно изузетно трагично раздобље у новијој историји српског народа о коме треба разговарати са пуно опреза и знања. У тој драми учествовали су (морали су да учествују) на свој начин све политичке странке и њихови лидери, као и добар део јавности. У једном делу иностране политике и њихових медија о Србима говорено је и писано гадним речима и то се именовало као сатанизација. Међутим, део српске политике већ дуго користи тај инострани имиџ за унутрашње политичке борбе. Преузимање тог иностраног стереотипа и његова функционализација у унутрашњој политици није нешто што се може оправдати са становишта развоја демократске политичке културе Републике Србије. Напротив!

Под руку са овим прљавим средством иде манипулација страхом. Врло добро је познато да игра на карту страха није нешто што доприноси развоју и благостању грађанског живота. Овоме се мора додати и употреба економског катастрофизма као претња уколико победи кандидат опозиције. Тако нешто је недопустиво, поготово од оних који управљају јавним финансијама.

Простор овога текста дозвољава ми да укажем само на један пример недемократског понашања електронских медија у време изборне трке. Имам у виду Студио Б. Та станица се финансира из буџета грађана Београда. А њена нескривена пристрасност и учествовање у кампањи је одличан пример прљаве употребе медија. У току изборног дана, ова буџетска станица емитовала је снимке спуштања гласачких листића у кутију само присталица победника – ниједног из редова опозиције. А у току изборне ноћи гости у студију су били искључиво навијачи Бориса Тадића. Сваки, и мало објективни гледалац морао се осећати пониженим, превареним и исмејаним, а мора бити да има и оних који су у овој прљавој улози градског медија, у чијем студију нема онога ко другачије мисли, видели врхунац кампањске чистоће.

Резултати председничких избора показују бар две ствари. Очигледно је да употреба свих средства у борби за очување власти има своје границе. Упркос агресивној медијској кампањи застрашивања, половина бирачког тела у Србији није прихватила такве поруке. Већ су неки аналитичари добро приметили да је ово последњи пут да се игра на карту страха. Друго, оваква грчевита борба за очување једне гране власти, у којој се користе сва средства, мора да нас суочи са питањем: да ли је актуелна власт спремна да уступи место опозицији? Наступ у коме се опозиција представља као катастрофа за земљу, као „крај историје” мора нас суочити с недоумицом о демократским капацитетима власти.

И на крају: зашто нам је потребна дискусија после сваке изборне кампање? Ако изборе гледамо као борбу у којој циљ оправдава средство, онда не треба да се замајавамо дебатама већ да се окренемо новом читању Макијавелија. А ако хоћемо да унапредимо демократски живот и демократску културу, онда морамо да променимо нешто у кампањама тако да „чисто” у знатној мери претегне над „прљавим”.

Социолог, научни саветник

[објављено: 09/02/2008]